

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
«ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ДЕНЕ ТӘРБИЕСІ ОРТАЛЫҒЫ» РМҚК

РГКП «НАЦИОНАЛЬНЫЙ НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ»
МИНИСТЕРСТВА ПРОСВЕЩЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**«ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ» ОҚУ ПӘНІ БОЙЫНША СЫНАҚ
ТАЛАПТАРЫ**

**ТРЕБОВАНИЯ К ВЫСТАВЛЕНИЮ ЗАЧЕТА ПО УЧЕБНОМУ
ПРЕДМЕТУ «ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА»**

**Астана
2023**

Ұлттық ғылыми-практикалық дене тәрбиесі орталығының Ғылыми-әдістемелік кеңесі шешімімен ұсынылды (2023 жылғы 1 қарашадағы хаттама).

Рекомендовано решением научно-методического совета Национального научно-практического центра физической культуры (Протокол от 1 ноября 2023 года).

«Дене шынықтыру оқу пәні бойынша сынақ талаптары». Әдістемелік ұсынымдар. – Астана: ҰҒПДТО, 2023. – 23 б.

«Требования к выставлению зачета по учебному предмету «Физическая культура». Методические рекомендации. – Астана: ННПЦФК, 2023. – 23 с.

Құралда 2-11-сыныптарға арналған «Дене шынықтыру» пәні бойынша бағалау ерекшеліктері қарастырылып, сынақ қою талаптары ұсынылды. Сондай-ақ құралға бағалау критерийлері енгізілді, сынақ өткізуге арналған тапсырмалардың үлгілері ұсынылды.

Әдістемелік ұсынымдар пән мұғалімдеріне, мектеп әкімшілігіне, білім беру ұйымдарының әдіскерлеріне, критериалды бағалау бойынша өңірлік және мектеп үйлестірушілеріне және басқа да мүдделі тұлғаларға арналған.

В пособии рассмотрены особенности оценивания по предмету «Физическая культура» в 2-11 классах, представлены требования к выставлению зачета. А также в пособие включены критерии оценивания, даны образцы заданий для проведения зачета.

Методические рекомендации адресованы для учителей-предметников, администрации школ, методистов отделов образования, региональных и школьных координаторов по критериальному оцениванию и других заинтересованных лиц.

АЛҒЫ СӨЗ

Әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беретін мектептердің 2-11 сынып білім алушылары үшін «Дене шынықтыру» пәні бойынша бағалауды жоспарлау, ұйымдастыру және жүргізу кезінде дене шынықтыру мұғаліміне көмектесу үшін жасалған.

Әдістемелік ұсынымдар орта білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде 1-4 сыныптарға, 5-9 сыныптарға және жалпы орта білім беру деңгейіндегі 10-11 сыныптарға арналған оқу бағдарламасы негізінде дайындалды.

«Дене шынықтыру», «Музыка», «Көркем еңбек», «Өзін-өзі тану», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау» оқу пәндері бойынша сынақ талаптарын әзірлеу бойынша Ұлттық білім академиясы (бұдан әрі-Академия) басшылығының ұйымдастыруымен *2019 жылғы 25 қаңтардағы №79 келісімиартқа қатысты* отырыс өтіп, сынақ талаптарын әзірлеудің тұжырымдамалық ережелері жинақталды, ұсыным әзірленді. *2019 жылдың 27 тамызында* «Дене шынықтыру», «Музыка», «Көркем еңбек», «Өзін-өзі тану», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау» оқу пәндері бойынша сынақ талаптарын әзірлеу әдістемелік ұсыным Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА *ғылыми кеңесімен* (17.09.2018ж.) бекітіліп, ҚР БҒМ Мектепке дейінгі және орта білім департаментіне ұсынылды және nao.kz сайтына жүктелді.

«Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидалары» ҚР БҒМ 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 бұйрықтың 1-қосымшасы және ҚР Оқу-ағарту министрі 2023 жылғы 13 сәуірдегі № 96 бұйрығының 1-қосымшасы 16-тармағында «Көркем еңбек», «Музыка», «Дене шынықтыру», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау», «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық», «Зайырлылық және дінтану негіздері» және бастауыш мектепте «Цифрлық сауаттылық» пәндері бойынша БЖБ мен ТЖБ өткізілмейді және тоқсан/жартыжылдық және оқу жылының қорытындысы бойынша «есептелінді» («есептелінген жоқ») деген белгі жазылады» - делінген.

Осыған байланысты, Ұлттық ғылыми-практикалық дене тәрбиесі орталығы (ҰҒПДТО) Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы әзірлеп ұсынған «Дене шынықтыру», «Музыка», «Көркем еңбек», «Өзін-өзі тану», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау» оқу пәндері бойынша сынақ талаптары негізінде «Дене шынықтыру» білім беру саласы «Дене шынықтыру» оқу пәніне арналған бағалау мен сынақ

талаптарының ерекшеліктері туралы әдістемелік ұсынымды «Сынақ қою талаптарын, бағалау критерийлерін» қайта жаңартып басылымға ұсынады.

<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Министерство образования и науки Республики Казахстан</p> <p>Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Национальная академия образования имени И. Алтынсарина</p> <p>«ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ», «МУЗЫКА», «КӨРКЕМ ЕҢБЕК», «ӨЗІН-ӨЗІ ТАҢУ», «КӘСІПКЕРЛІК ЖӘНЕ БИЗНЕС НЕГІЗДЕРІ», «ГРАФИКА ЖӘНЕ ЖОБАЛАУ» ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША СЫНАҚ ТАЛАПТАРЫ</p> <p>ТРЕБОВАНИЯ К ВЫСТАВЛЕНИЮ ЗАЧЕТА ПО УЧЕБНЫМ ПРЕДМЕТАМ «ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА», «МУЗЫКА», «ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТРУД», «САМОПОЗНАНИЕ», «ОСНОВЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И БИЗНЕСА», «ГРАФИКА И ПРОЕКТИРОВАНИЕ»</p> <p>Нұр-Сұлтан 2019</p>	<p>Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен басаға ұсынылды (2019 жылғы 17 қыркүйектегі №8 хаттамасы)</p> <p>Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол №8 от 17 сентября 2019 года)</p> <p>Авторлары: С.Куптилеуова, Е.Копкина, Е.Тудеулов, Н.Гасанов және басқалары</p> <p>«Дене шынықтыру», «Музыка», «Көркем еңбек», «Өзін-өзі тану», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау» оқу пәндері бойынша сынақ талаптары. – Нұр-Сұлтан: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019. – 234 б.</p> <p>Авторы: С.Куптилеуова, Е.Копкина, Е.Тудеулов, Н.Гасанов и др.</p> <p>Требования к выставлению зачета по учебным предметам «Физическая культура», «Музыка», «Художественный труд», «Самопознание», «Основы предпринимательства и бизнеса», «Графика и проектирование» – Нур-Султан: НАО имени И.Алтынсарина, 2019.–234 с.</p> <p>Құралда 1-11-сыныптарға арналған «Музыка», «Көркем еңбек», «Дене шынықтыру», «Өзін-өзі тану», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау» пәндері бойынша бағалау ерекшеліктері қарастырылды, аталған пәндер бойынша сынақ қою талаптары ұсынылды. Сондай-ақ құралға жиынтық бағалау критерийлері енгізілді, сынақ өткізуге арналған тапсырмалардың үлгілері ұсынылды.</p> <p>Әдістемелік ұсынымдар пән мұғалімдеріне, мектеп әкімшілігіне, білім беру ұйымдарының әдіскерлеріне, критериялды бағалау бойынша өңірлік және мектеп үйлестірушілеріне және басқа да мүдделі тұлғаларға арналған.</p> <p>В пособии рассмотрены особенности оценивания по предметам «Музыка», «Художественный труд», «Физическая культура», «Самопознание», «Основы предпринимательства и бизнеса», «Графика и проектирование» в 1-11 классах, представлены требования к выставлению зачета по указанным предметам. А также в пособие включены критерии суммативного оценивания, даны образцы заданий для проведения зачета.</p> <p>Методические рекомендации адресованы для учителей-предметников, администрации школ, методистов отделов образования, региональных и школьных координаторов по критериальному оцениванию и других заинтересованных лиц.</p> <p>© Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019. © Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2019.</p>
<p>Академияның Орта білім орталығы қызметкерлерінің ұйымдастыруымен әдістемелік ұсынымдар әзірлеу бойынша арнайы жұмыс тобы құрылды, олардың құрамында: С.Куптилеуова, Е.Копкина, Е.Тудеулов, Н.Гасанов «Дене шынықтыру» оқу пәні бойынша сынақ талаптарын әзірлеген.</p>	

КІРІСПЕ

«Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидалары» ҚР БҒМ 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 бұйрықтың 1-қосымшасы және ҚР Оқу-ағарту министрі 2023 жылғы 13 сәуірдегі № 96 бұйрығының 1-қосымшасы 16-тармағына сәйкес «Дене шынықтыру» пәні бойынша оқу бағдарламаларында білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалауда «есептелінді» («есептелінген жоқ») белгі қойылады.

«Дене шынықтыру» оқу пәні бойынша сынақ қоюға қойылатын талаптарды әзірлеу бойынша әдістемелік құралдың мазмұны келесілерді қамтиды:

1. 1-11-сыныптарда «Дене шынықтыру» пәні бойынша бағалау ерекшеліктері.

2. «Дене шынықтыру» пәні бойынша сынақ қою талаптары.

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрі 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығымен бекітілген (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 29031 болып тіркелген) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын (бұдан әрі – стандарт) және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын ескере отырып қайта әзірленді.

Әдістемелік құралды қайта дайындаудың негізгі мақсаты стандартта көрсетілген білім мазмұнын игеруге қойылатын талаптардың орындалуын қамтамасыз ету болып табылады.

Әдістемелік ұсынымдар бастауыш, негізгі, орта білім беру деңгейінің 1-11 сынып оқушылары үшін «Дене шынықтыру», пәні бойынша сынақты жоспарлау, ұйымдастыру және өткізу кезінде мұғалімге көмек ретінде жазылған. Әдістемелік ұсынымдар білім берудің жаңа мазмұнының оқу жоспарлары мен оқу бағдарламалары негізінде дайындалған.

Сынаққа арналған тапсырмалар мұғалімге I және II жартыжылдыққа жоспарланған білім алушылардың оқу мақсаттарына қол жеткізу деңгейін анықтауға мүмкіндік береді. Жартыжылдықта сынақ өткізу үшін әдістемелік ұсынымдарда оқушылардың дайындық деңгейін бағалауға көмектесетін тапсырмалар ұсынылады. Тапсырмалар үлгілік сипатта болады.

Ұсынылып отырған әдістемелік құрал мұғалімге «Дене шынықтыру» оқу пәні бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерінің деңгейін объективті бағалауына мүмкіндік береді.

1. «ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ» ОҚУ ПӘНІ БОЙЫНША БАҒАЛАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

«Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидалары» ҚР БҒМ 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 бұйрықтың 1-қосымшасы және ҚР Оқу-ағарту министрі 2023 жылғы 13 сәуірдегі № 96 бұйрығының 1-қосымшасы 16-тармағында: «Көркем еңбек», «Музыка», «Дене шынықтыру», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау», «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық», «Зайырлылық және дінтану негіздері» және бастауыш мектепте «Цифрлық сауаттылық» пәндері бойынша БЖБ мен ТЖБ өткізілмейді және тоқсан/жартыжылдық және оқу жылының қорытындысы бойынша «есептелінді» («есептелінген жоқ») белгі қойылады.

Дене шынықтыру пәні бойынша 1-11 сынып білім алушыларының сабақ үлгерімдерін бағалауға арналған талап келесі нормативтік құқықтық құжаттар негізінде құрылған:

1. Дене шынықтыру сабағында әрбір білім алушыны дәрбес әрі шынайы бағалау мақсатында даярланған № 125 *«Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы»* (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2008 жылғы 21 сәуірде Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне № 5191 болып енгізілді) 16-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Оқу-ағарту министрі 2023 жылғы 13 сәуірдегі № 96 бұйрығы;

2. «ҚР Дене тәрбиесі мен спорты туралы» Заңы, 03.07.2014 ж. №228-V ҚРЗ. 2014ж.;

3. Дене шынықтыру мен бұқаралық спортты дамыту жөніндегі 2020 - 2025 жылдарға арналған кешенді жоспарды бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 23 сәуірдегі № 242 қаулысы;

4. ҚР Президентінің «Қазақстан Республикасының дене тәрбиесі мен спортын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы туралы» 28.12.2006 ж. № 230 Жарлығы;

5. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысымен бекітілген «Білімді ұлт» сапалы білім беру» Ұлттық жобасына сәйкес тұлғаны ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу мен оқытуды қамтамасыз ету;

6. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрі 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы;

7. ҚР Білім және ғылым министрінің 08.11.2012 ж. №500 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының бастауыш, негізгі орта, жалпы білім беру Типтік оқу жоспарлар;

8. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 16 қыркүйектегі № 399 бұйрығымен бекітілген Бастауыш, негізгі орта және жалпы білім берудің жалпы білім беретін пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламалары («Дене шынықтыру» оқу пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламалары 34, 67, 126 қосымшалар);

9. ҚР Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 26 ақпандағы № 52 бұйрығы; «Мемлекеттік спорттық тапсырысты жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландыру әдістемесін бекіту туралы». ҚР Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 27 сәуірдегі № 119 бұйрығы;

10. «Балалар мен жасөспірімдерге арналған спорт секцияларының рейтингін айқындау қағидаларын бекіту туралы». ҚР Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 27 сәуірдегі № 112 бұйрығы;

11. ҚР БҒМ 08.11.2012 ж. «ҚР бастауыш, негізгі орта, жалпы білім беруге арналған типтік оқу жоспарларын бекіту туралы» № 500 бұйрығына 25.07.2013 ж. өзгерістер енгізу туралы № 296 бұйрығы.

Білім беру мекемелерінің спорт залдарында шұғылданатын балалардың көп болуына байланысты, арнайы медициналық топқа жатқызылатын білім алушылар негізгі топпен бірге, бірақ дербес (сараланған) бағдарлама бойынша шұғылданады.

1. Дене шынықтыру сабағына барлық оқушылар қатысады. Олардың ауа райы, сабақ түрі, қауіпсіздік техникасы мен еңбекті қорғау талаптарына сәйкес келетін спорт киімдері болуы керек. Оқу жылының басында қорытынды дәрігерлік комиссиядан анықтама қағаз алған білім алушылар дене жүктемелерінен босатылады.

2. Дене жүктемелерінен босатылған білім алушылар спортзалда немесе спорт алаңында, дене шынықтыру мұғалімінің қарауында болуы керек.

3. Дене жүктемелерінен уақытша босатылған білім алушылар «Дене шынықтыру» сабағынан босатылмайды. Олар теориялық сұрақтарды қарастырып, төрелік етуге, оқушылардың техникалық қимыл-қозғалыстарын бағалауға көмектеседі және тиісті бағаларын алады.

4. Дене шынықтыру сабағын босатқан білім алушы, өзінің сабақты босату себебін дәлелдейтін медициналық анықтама қағазды немесе басқа да ресми анықтаманы сынып жетекшісіне тапсыруы керек.

5. Дене шынықтыру мұғалімі оқушылардың білім, біліктілік деңгейлерін анықтайды:

- материалды теориялық игеру деңгейі;
- интеллектуалды ойындар;
- төрелік етуге немесе сабақты ұйымдастыруға көмектесу дәрежесі.

Емдік дене тәрбиесімен шұғылданатын, сабақтан тыс уақытта арнайы емдік дене тәрбиесі (ЕДТ) бөлмелеріне баратын білім алушылар ЕДТ курстары аяқталған соң, баға алу үшін дене шынықтыру мұғаліміне анықтама қағаздарын көрсетулері керек.

2 «ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ» ОҚУ ПӘНІ БОЙЫНША СЫНАҚҚА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

1. Дене шынықтыру пәнінен бір тоқсан ішінде 50% дейін босатқан білім алушыға, жоспарланған жұмыс бағдарламасының оқу материалына сәйкес келетін теориялық тапсырма беріледі.

2. «Дене шынықтыру» пәні бойынша білім деңгейін бағалаған кезде келесі көрсеткіштер ескеріледі: білімнің тереңдігі, толықтығы, дәйектілігі, оларды нақты бір жағдайда және дене жаттығуларымен шұғылданған кезде қолдана білу біліктілігі.

Білім деңгейін тексеру үшін сұрау және тестілеу әдістері қолданылады.

Критерийлерді бағалау шкаласына сәйкестендіруде келесі талаптардың орындалуы негізге алынады:

«5» бағасы - оқушы оқу материалының мәнін толығымен түсінеді; іс жүзінде қолдана отырып, дұрыс мазмұндай алады.

«4» бағасы - оқушының берген жауабында аздаған дәлсіздіктер мен қателіктер бар.

«3» бағасы - оқушының берген жауабында логикалық бірізділік жоқ, оқу материалын білу деңгейі төмен, іс жүзінде қолдана білу дәйектілігі мен біліктілігі нашар.

«2» бағасы - бағдарлама материалдарын білмейді, мұғалім берген тапсырманы орындаудан бас тартады.

3. Дене шынықтыру мұғалімі білім алушының жарыста төрелік етуге және басқа да іс-әрекеттерін оң бағалауға (4 және 5 бағасымен) мүмкіндігі бар.

4. Дене шынықтыру мұғалімі сабақтан босатылған 2-4 сынып оқушыларына жоспарланған жұмыс бағдарламасының оқу материалдары негізінде теориялық материал береді.

5. Дене шынықтыру пәнінен бір тоқсан ішінде (жартыжылдық немесе оқу жылы бойы) 50% дейін босатқан білім алушы дене шынықтыру бойынша жазбаша хабарлама (5-8, 10-сыныптар) және рефераттар (9, 11-сыныптар) даярлайды.

Дене шынықтыру сабағын бақылау және бағалау туралы айтпастан бұрын, бағалау мен бағаның арасында қандай айырмашылық бар екендігін анықтап алу керек. Бағалау – бұл бағаны сандық (цифрлық) үлгімен айқындау. «Бестік», «төрттік», «үштік» - бұл баға түрлері. Ал бағалау әртүрлі болуы мүмкін.

Сөзбен бағалау – бұл бағалаудың кең тараған түрі. Жаттығуды дұрыс орындағаны үшін, мұғалімге көмектескені үшін мақтау. Оқушының әр нәрсеге алаңдап, оқу материалын игеруге назар салмағаны үшін ескерту жасау. Яғни, бұл ескертулер үшін оқушыға баға қойылмайды, бірақ әрекеттері бағаланды. Сабақ кезінде түрлі сөздік бағалау әрекеттері қолданылады: «Қалай ойлайсың, сен тапсырманы толығымен орындадың ба?». Егер мұғалім қойған сұрақ пен оқушының ойы бір жерден шықса және ол тапсырманы орындай алса, оның бойында керемет қуаныш сезімі болады. Ал оқушы берілген тапсырманы әзер орындаса, онда «Көрдің бе, жарайсың, жақсы жетістіктерге қол жеткіздің! Ең бастысы – ештеңеден қорыпау!», - деп қолдау көрсету керек.

Назар салу – бұл да бағалаудың бір түрі. Дұрыс орындалған әрекетті қолмен ишара жасап, күлімсіреп, сұқ саусақты көрсетіп ескерту жасауға болады. Сол арқылы оқушы назардан тыс қалмайды.

Талдау. Оқушымен қысқа әңгіме жүргізу арқылы, оның жетістіктерін ескеріп, одан да жақсы деңгейге көтерілу үшін алдағы уақытта қандай әрекеттер жасау керектігін айтып өтеді.

Баға – оқушының сабақ кезінде жасаған жаттығулары үшін алатын сандық ұпайы (балы). Ол баға баланы қуантуы немесе ренжітуі мүмкін және оқушыны ойлануға мәжбүрлейді. Міне, аталғандардың барлығы әрекетті, оқушыға жан-жақты әсер ететін бағалау түрлері.

Қойылатын баға кешенді болуы керек.

Басқа да жалпы білім беру пәндерімен салыстырғанда, дене шынықтыру сабағында оқушының сабақ үлгерімін бағалаудың өзіндік ерекшеліктері бар және олар мыналар:

- оқушының психикалық қасиеттері мен жағдайын ғана емес, дене тұрқының, дене сапалары мен денсаулық жағдайларының ерекшеліктерін жан-жақты ескере білу қажеттілігі;

- бағалауға қойылатын талаптардың кеңдігі. Онда білім ғана емес, сонымен қатар қимыл-қозғалыс біліктілігі мен дағдылар, сауықтыру әрекеттерін іске асыру жолдары, мектепте үйретілген дене жаттығулары мен біліктілігін түрлі жағдайларда қолдана білулері бағаланады;

- баланың дене дамуы мен дайындығын шынайы және дәл бағалауға мүмкіндік беретін нақты сандық бағалау жүйесінің болуы.

Осылайша, дене шынықтыру сабағында оқушылардың білімдерін бағалау жан-жақтылығымен ерекшеленеді және бұл пән бойынша жекелеген ерекшеліктері үшін бағалау дұрыс емес.

Баланың дене дайындығы, белгілі бір әрекеттерді іс жүзінде орындау біліктілігі мен дағдысы, сауықтыру шараларын ұйымдастыра білу біліктілігі, теориялық білімі, өлшенетін қасиеттердің бастапқы, аралық және қорытынды деңгейлерінің өсу динамикасы, білім мен біліктіліктің қалыптасу деңгейі бағаланады.

Дене шынықтыру сабақтарында білім алушыларды бағалау критерийлері

Нақты жағдайға байланысты «2» (қанағаттандырылмайды) бағасымен бағаланады:

- Оқушылар ауа райы, спорт түрі немесе сабаққа сәйкес келмейтін спорттық киім үлгісімен киінген. Дене шынықтыру сабағында қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау талаптары орындалмайды.

- Оқушылардың денсаулығында едәуір ауытқу болмағанына қарамастан, дене жаттығуларын орындауға деген ынтасы жоқ, дене дамуында оң өзгерістер байқалмайды.

- Оқушылардың жартыжылдықта қимыл-қозғалыс біліктілігі мен дағдыларының дамуы бойынша өзгерістер байқалмайды.

- Оқушылар мұғалімнің тапсырмаларын орындамайды, сауықтыру шараларын орындау дағдыларын, дене тәрбиесі бойына теориялық және практикалық дағдыларды игермеген.

Білім алушылар келесі шарттар орындалған жағдайда «3» (қанағаттандырырлық) бағасымен бағаланады:

- Оқушылар ауа райы, спорт түрі немесе сабаққа толығымен сәйкес келмейтін спорттық киім үлгісінде болғанда. Қауіпсіздік техникасы және спорт залдары мен ашық алаңдарда қойылатын барлық талаптарды

орындайды, гигиена ережелері мен спорт жаттығуларын орындаған кезде еңбекті қорғау талаптарын сақтайды.

- Оқушылардың денсаулығында едәуір ауытқу болғанына қарамастан, дене жаттығуларын орындауға деген ынтасы бар, дене шынықтыру мұғалімі дене дамуында аздаған оң өзгерістер бар екендігін байқайды.

- Оқушылардың жартыжылдықта қимыл-қозғалыс біліктілігі мен дағдыларының дамуы бойынша өзгерістер көп емес.

- Оқушылар мұғалімнің тапсырмаларын жартылай орындайды, сауықтыру шараларын орындау дағдыларын, дене тәрбиесі бойынша теориялық және практикалық дағдыларды игерген.

Білім алушылар келесі шарттар орындалған жағдайда «4» (жақсы) бағасымен бағаланады:

- Оқушылар ауа райы, спорт түрі немесе сабаққа толығымен сәйкес келетін спорттық киім үлгісінде болады. Қауіпсіздік техникасы және спорт залдары мен ашық алаңдарда қойылатын барлық талаптарды орындайды, гигиена ережелері мен спорт жаттығуларын орындаған кезде еңбекті қорғау талаптарын сақтайды.

- Оқушылардың денсаулығында едәуір ауытқу болғанына қарамастан, дене жаттығуларын орындауға деген ынтасы жоғары. Дене шынықтыру мұғалімі білім алушының дене дамуының едәуір жақсарғандығын анықтаған жағдайда.

- Оқушылар сабақта қимыл-қозғалыс біліктілігі мен дағдыларының дамуы бойынша жетістіктерге қол жеткізеді, тоқсан немесе жартыжылдық оқу мерзімінде адамгершілік-жігер сапаларын дамытады. Дене шынықтыру пәні бойынша өз жасына сәйкес келетін нормативтерді 80% табысты орындайды.

- Оқушылар мұғалім берген теориялық немесе басқа да тапсырмаларды орындайды, сауықтыру шараларын өздігінен орындай алады, мектепте ұйымдастырылған жарыстарда төрелік етуге көмектеседі, дене тәрбиесінің теориялық және практикалық біліктіліктерін игерген.

Білім алушылар келесі шарттар орындалған жағдайда «5» (үздік) бағасымен бағаланады:

- Оқушылар ауа райы, спорт түрі немесе сабаққа толығымен сәйкес келетін спорттық киім үлгісінде болады. Қауіпсіздік техникасы және спорт залдары мен ашық алаңдарда қойылатын барлық талаптарды орындайды, гигиена ережелері мен спорт жаттығуларын орындаған кезде еңбекті қорғау талаптарын сақтайды.

- Оқушылардың денсаулығында едәуір ауытқу болғанына карамастан, дене жаттығуларын орындауға деген ынтасы жоғары. Дене шынықтыру мұғалімі білім алушының дене дамуының едәуір жақсарғандығын анықтаған жағдайда. Мектептің немесе қаланың спорт үйірмелерінде шұғылданады, спорттық разряды бар немесе түрлі деңгейдегі жарыстарда спорттық жетістіктерге қол жеткізген.

- Оқушылар сабақта қимыл-қозғалыс біліктілігі мен дағдыларының дамуы бойынша жетістіктерге қол жеткізеді, тоқсан немесе жартыжылдық оқу мерзімінде адамгершілік, жігер сапаларын дамытады. Дене шынықтыру пәні бойынша өз жасына сәйкес келетін нормативтерді табысты тапсырады.

- Оқушылар мұғалім берген теориялық немесе басқа да тапсырмаларды орындайды, сауықтыру шараларын өздігінен орындай алады, мектепте ұйымдастырылған жарыстарда төрелік етуге көмектеседі, дене тәрбиесінің теориялық және практикалық біліктіліктерін игерген.

Дербес ерекшеліктері

Мұғалім оқушының дене шынықтыру сабағындағы жетістіктерін бағалай отырып, оның дербес ерекшеліктерін естен шығармауы тиіс. Себебі баланың бойындағы дербес ерекшеліктердің дене тәрбиесіндегі маңызы өте жоғары.

Ескерілуі керек дербес ерекшеліктерді екі үлкен топқа бөлуге болады: дене тұрқындағы және психикалық ерекшеліктер.

Дене тұрқы – бұл адамның дамуындағы (ұзындығы, денесінің салмағы), денесінің қалыптасуындағы (астеноидты, дигестипті, торкалды және бұлшықетті) ерекшеліктер.

Оқушылардың сабақ кезіндегі іс-қимылдарын бағалаған кезде, дене тұрқы дигестипті (артық салмағы бар) және астеноидты (әлсіз) балаларға ерекше назар аудару керек. Кейбір жағдайларда дене мүшелерінің даму ерекшеліктеріне, сүйек-бұлшықет аппаратына, сондай-ақ норматив тапсыруға әсер ететін дене тұрқындағы ерекшеліктерге де назар аудару керек.

Оқушылардың сабақ үлгерімдерін бағалаған кезде, жеке тұлғаның психикалық ерекшеліктері де маңызды. Ақпаратты қабылдау деңгейі нашар және ойлану қабілетінде ауытқу бар балалардың берген тапсырманы ой елегінен өткізулеріне, орындауларына уақыт беру керек. Қимыл-қозғалысты бірден орындай алмайтын балалар, көрсетілген жаттығуды бірден үлгілі орындай алмайды. Эмоцияға тез берілетін, жылдам қозғыш балаларға бірқалыпты жағдай қалыптастыру керек. Ал жігер сапалары төмендеу

балаларға қиын тапсырманы игеріп кету үшін уақыт беріп, сақтандыру және көмектесу әрекеттерін сенімді орындау қажет.

Оқушылардың дербес ерекшеліктерін ескерген кезде, олардың ар-ождандарына нұқсан келтірмей, баланың одан әрі ізденуіне, жаттығуды орындауға деген қызығушылығын арттыратындай баға қою керек.

Нәтижелердің өзгеру динамикасы

Дене шынықтыру пәні бойынша оқу жетістіктерін бағалаудың үздік жүйесі – дербес көрсеткіштердің өзгеру динамикасын есепке алу. Яғни, мұғалімдердің көбі дерлік оқушылардың нәтижелеріндегі ілгерілеушілікті бағалау жүйесіне сүйенеді. Баланың дайындық деңгейі о баста төмен болып, кейін ол көрсеткіштер жоғарылаған болса, сол үшін жақсы баға қоюға болады. Себебі, мұндай бағалау баланың одан әрі дамуына, ізденуіне ықпал етеді және ең бастысы – оның дене шынықтыру сабағына деген қызығушылығын арттырады.

Мұғалімдер оқушылардың «өз-өздеріне тапсырма беру» немесе дербес міндет жүктеу секілді өздік тәрбиелеріне сүйенеді. Мысалы, кермеде тартылудан сынақ қабылдаған кезде (әсіресе ұл балалардан), бір рет те тартыла алмаған балаға «тоқсанның соңына дейін ең болмағанда бір рет тартылуың керек, сонда жақсы (4) баға қойылады» деген тапсырма беруге болады.

Оқушыға «5» бағасын қоюдың тағы бір үлгісі: команда жеңісіне қосқан үлестеріне қарамастан, команда ойыншыларының барлығына «5» бағасы қойылады. Мысалы, кәсіби команда жеңіске қол жеткізу үшін барлық команда үздік ойыншыға пас береді және жеңіске гол соққан ойыншы емес, тұтас команда жетеді. Дене шынықтыру сабағында да осы бағалау жүйесін қолдануға болады. Ең бастысы – дайындық деңгейі әртүрлі балалардың қозғалуға деген ұмтылыстарын тежемеу.

Оқушыларға төзімділікті қажет ететін циклді спорт түрлерін игеру қиын және мұғалім белгілеген қашықтықты жүгіріп өткен балалардың барлығына «5» қоюға болады, ал мәре сызығын алғашқы болып кесіп өткендерге тағы бір ынталандырушы «5» қоюға болады. Міне, осылайша балалардың дене тәрбиесімен шұғылдануға деген ынталарына қолдау көрсетіледі.

Қимыл-қозғалыс әрекеттерін игеру техникасын бағалау әдістері

Бағалау әдістерінің негізгілеріне мыналар жатады: бақылау, тапсырма беру, жаттығулар және құрама жаттығулар.

Ашық бақылау әдісі – оқушылар мұғалімнің кімді және нені бағалайтынын біледі, ал *жабық бақылау әдісі* – мұғалімнің белгілі бір қимыл-қозғалыс әрекеттерін бақылайтындығы белгілі.

Тапсырма беру әдісі – мұғалім нақты бір жаттығуды жақсы орындайтын оқушыны анықтап, қимыл-қозғалыс әрекетін сынып алдында үлгілі орындауын сұрайды.

Жаттығу әдісі – жекелеген қимыл-қозғалысты игеру біліктілігін анықтауға арналған.

Құрама жаттығулар әдісі – белгілі бір қимыл-қозғалыс техникасымен қатар, оқушының білім деңгейі тексеріледі.

Аталған әдістерді оқушылар тобын немесе тұтас сынып оқушыларының әрекеттерін бағалау үшін дербес және топтастырып қолдануға болады.

Арнайы медициналық топ оқушыларын бағалау

- 1) сабақтың теориялық тапсырмаларын (ойын ережесі, қауіпсіздік техникасы және т.с.с.) орындау;
- 2) сабақтың қыздырыну бөлімін даярлау және өткізу;
- 3) реферат даярлау.

Білім беру саласындағы бақылаудың кеңінен тараған бір түрі – тестілеу. Тест – бұл біркелкілік, қысқалық және қарапайымдық талаптарына сәйкес келетін стандартты тапсырма. Ол арқылы оқушыны бағалап, теориялық материалды игеру деңгейін анықтауға болады.

Қазіргі уақытта дене шынықтыру сабағынан босатылған оқушыларды бағалау қажеттілігі жиі туындайды, сондықтан тесттік технологияны қолдану ұтымды.

Оқушыларды тестілеуді дене шынықтыру сабағында, алдын ала әзірленген жауап қағаздары арқылы өткізуге болады. Бұл әдіс әсіресе оқушыны қорытынды аттестаттуға даярлаған кезде тиімді. Себебі, 9-сыныпқа арналған дене шынықтыру бойынша емтихан материалдарында теориялық материалдар көптеп табылады.

Дене шынықтыру пәні бойынша оқушылардың дайындықтарын бағалау критерийлері

Дене шынықтыру бойынша бағалау критерийлері *сапалық* және *сандық* болып екіге бөлінеді.

Сабақ үлгерімінің сапалық критерийлері бағдарлама материалдарын игеру деңгейін сипаттайды және олар мыналар: білімі, қимыл-қозғалыс біліктілігі және дағдылары, білім беру мазмұнының міндетті минимумы және мектептің білім беру стандартына енгізілген сауықтыру іс-әрекеттерінің тәсілдері.

Сабақ үлгерімінің сандық критерийлерін күш, жылдамдық, қимыл-қозғалыс үйлесімділігі, төзімділік, иілгіштік секілді дене қабілеттерінен құралған дене сапаларының өзгеруімен анықталады және олар іске

асырылатын білім беру бағдарламасының бағыттылығы мен деңгейін айқындайды.

Дене шынықтыру мұғалімі дене шынықтыру пәні бойынша балалардың дайындық деңгейлерін бағалауды іске асыра отырып, өзіндік бағалауды ғана емес, баланы ынталандырушы, тәрбиелеуші қызмет атқарады және ол бағалау кезінде оқушылардың ырғақ (дәл сол сәттегі емес, белгілі бір уақыт ішіндегі дене сапаларының өзгеру динамикасын) және дербес (дене тұрқы, психикалық және физиологиялық) ерекшеліктерін ескеруі керек. Сонымен қатар, мүмкіндігінше инабатты болып, оқушының адами қасиеттеріне нұқсан келтірмей, дене тәрбиесіне деген қызығушылықтарын арттыруы керек.

Қорытынды баға оқушылар тоқсан (жоғары сыныптар үшін – жартыжылдықта) және оқу жылы ішінде бөлім тақырыптарын игергендері үшін қойылады. Оған оқушының оқу материалын игергені үшін алған ағымдық бағалары жатады: білімі, қимыл-қозғалыс біліктілігі және дағдылары, дене дамуындағы өзгерістер, сауықтыру іс-шараларын ұйымдастыра білу біліктілігі (Оқушылардың дайындық деңгейлерін бағалаған кезде, олардың нәтижелерінің өсу қарқыны басымдылыққа ие болады. Дене дайындығын арттыру үшін ұсынылған тапсырма әрбір оқушы үшін белгілі бір қиындық туындатуы керек, дегенмен орындауға мүмкіндік беруі керек. Аталған оң өзгерістерге қол жеткізу, мұғалімге жоғары баға қоюға негіз болып табылады).

Сабақ үлгерімін жалпы бағалау бағдарлама түрлерінен құрылады: оқушының гимнастика, баскетбол, волейбол, жеңіл атлетикадан алған бағаларын және қорытынды жаттығуларды орындаудан алған бағаларын қосу арқылы шығарылады.

Оқу жылы ішіндегі сабақ үлгерімін бағалау бағдарлама бөлімдері бойынша алған бағаларын ескере отырып, оқу тоқсандарында алған бағалар негізінде іске асырылады. Сонымен қатар, бұл жерде өзіндік қимыл-қозғалыс, дене шынықтыру-сауықтыру қызметін жүзеге асыруда біліктілік пен дағдылары үшін баға басым мәнге ие.

Балалармен жұмыс жүргізу кезінде, оларды өздік жетілуге деген қажеттіліктерін қалыптастыру керек, сондай-ақ біліктіліктері мен дағдыларын *дербес бағалау* әдістемесін де қолдануға болады.

Дене шынықтыру сабағында оқушылардың игерген білім негіздерін бағалау («орындай алады» – «орындай алмайды») басқа пәндермен салыстырғанда («біледі» – «білмейді») жеңіл болғандықтан, сабақ кезінде үйретілетін көптеген қимыл-қозғалыс біліктіліктері мен дағдыларды бағалаудың басты критерийі болып саналады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Оқыту, білім алу және бағалау өзара байланысты және оқу процесін ұйымдастырудың бірыңғай жүйесін қамтамасыз етеді. Мектепте оқушылардың білімін бақылау және аттестаттаудың бір түрі сынақ жүйесі болып табылады. Бақылаудың басқа түрлерімен салыстырғанда сынақ өткізу сипаты мен бағалау ерекшелігіне қарай бөлінеді. Сынақ – бұл бақылаудың арнайы кезеңі, оның мақсаты білім алушылардың міндетті дайындық деңгейіне қол жеткізуін тексеру болып табылады.

Білім беру жүйесінде болып жатқан оң өзгерістер бағалау жүйесін де қамтитыны түсінікті. Білім алушыларды бағалау білімнің келесі жоғары деңгейіне көтерілуге мүмкіндік береді. Формативті және жиынтық бағалау тапсырмаларын академиялық адалдық принциптерін сақтай отырып педагогтер дербес дайындайды.

Сынақ жүргізу талаптарын критерийлерге сүйеніп жасау, білім алушылардың оқудағы жетістіктерін бағалауда келеңсіздіктерді жойып, әділ бағалауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, оқу процесін дараландыруға, білім алушылардың оқуға ынтасын арттыруға және оқып ізденудегі дербестігін қалыптастыруға ықпал етеді.

Әзірленген сынақ жүргізу талаптарын басшылыққа алу білім алушы мен мұғалім арасындағы өзара байланысты нығайтып, білім берудің сапасын арттыруға және білім сапасын шынайы бағалауға, оқушылардың өз білімін жетілдіруіне негіз болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Дене шынықтыру сабағында әрбір білім алушыны дәрбес әрі шынайы бағалау мақсатында даярланған № 125 «Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2008 жылғы 21 сәуірде Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне № 5191 болып енгізілді) 16-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Оқу-ағарту министрі 2023 жылғы 13 сәуірдегі № 96 бұйрығы;
2. «ҚР Дене шынықтыру және спорт туралы» Заңы, 03.07.2014 ж. №228-V ҚРЗ. 2014ж.;
3. ҚР Президентінің «Қазақстан Республикасының дене шынықтыру және спортты дамытудың мемлекеттік бағдарламасы туралы» 28.12.2006 ж. № 230 Жарлығы;
4. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысымен бекітілген «Білімді ұлт» сапалы білім беру» Ұлттық жобасына сәйкес тұлғаны ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу мен оқытуды қамтамасыз ету;
5. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрі 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы;
6. ҚР Білім және ғылым министрінің 08.11.2012 ж. № 500 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының бастауыш, негізгі орта, жалпы білім беру Типтік оқу жоспарлары;
7. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 16 қыркүйектегі № 399 бұйрығымен бекітілген Бастауыш, негізгі орта және жалпы білім берудің жалпы білім беретін пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламалары («Дене шынықтыру» оқу пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламалары 34, 67, 126 қосымшалар);
8. ҚР Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 26 ақпандағы № 52 бұйрығы; «Мемлекеттік спорттық тапсырысты жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландыру әдістемесін бекіту туралы». ҚР Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 27 сәуірдегі № 119 бұйрығы;

9. «Балалар мен жасөспірімдерге арналған спорт секцияларының рейтингін айқындау қағидаларын бекіту туралы». ҚР Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 27 сәуірдегі № 112 бұйрығы;

10. ҚР БҒМ 08.11.2012 ж. «ҚР бастауыш, негізгі орта, жалпы білім беруге арналған типтік оқу жоспарларын бекіту туралы» № 500 бұйрығына 25.07.2013 ж. өзгерістер енгізу туралы № 296 бұйрығы.

ҚОСЫМША

Білім алушыларды қорытынды аттестаттау нәтижелері ағымдағы жылғы тамызда оқу жылының жұмыс қорытындылары бойынша мектеп жанынан құрылған Комиссияның барлық мүшелерінің қатысуымен педагогикалық кеңесте талқыланады.

Педагогикалық кеңес оқу-тәрбие жұмысының сапасын жақсарту бойынша нақты шаралар қабылдайды

Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидаларына
1-қосымша

Балдарды бағаға ауыстыру шәкілі

2-11 (12) сыныптардағы балдардың пайыздық мазмұны (%)	Баға
0 – 39	қанағаттанарлықсыз – "2"
40 – 64	қанағаттанарлық – "3"
65 – 84	жақсы – "4"
85 – 100	өте жақсы – "5" Жүктеу

Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидалары

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының 5-бабы 19) тармақшасына сәйкес әзірленді және бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізу тәртібін айқындайды.

2. Осы Қағидаларда мынадай анықтамалар қолданылады:

1) бағалау – білім алушылардың оқуда нақты қол жеткізген нәтижелерін оқытудан күтілетін нәтижелермен әзірленген өлшемшарттар негізінде салыстыру процесі;

2) бағалау өлшемшарттары – білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау жүргізуге негіз болатын белгі;

3) білім алушылардың үлгерімін ағымдық бақылау – бұл жалпы білім беретін оқу бағдарламасына сәйкес ағымдағы сабақ барысында педагог жүргізетін білім алушылардың білімдерін жүйелі тексеру;

4) білім алушыларды аралық аттестаттау – білім алушылардың оқу аяқталғаннан кейін оқу пәнінің бір бөлігінің немесе бүкіл көлемінің мазмұнын игеру сапасын бағалау мақсатында жүргізілетін рәсім;

5) білім алушыларды қорытынды аттестаттау – Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 29031 болып тіркелген) бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартында (бұдан әрі – МЖМБС) қарастырылған оқу пәндерінің көлемін меңгеру дәрежесін анықтау мақсатында жүргізілетін рәсім;

6) жиынтық бағалау – белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы), сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес бөлімдерді (ортақ тақырыптарды) оқып аяқтағаннан кейін өткізілетін бағалау түрі;

7) модерация – бағалаудың объективтілігін және айқындығын қамтамасыз ету үшін балдарды қоюды стандарттау мақсатында тоқсандық жиынтық бағалау бойынша білім алушылардың жұмысын талқылау процесі;

8) оқытудан күтілетін нәтижелер – оқыту процесі аяқталғанда білім алушының нені біліп, түсініп, көрсете алатынын сипаттайтын құзыреттіліктер жиынтығы;

9) формативті бағалау – сыныптағы күнделікті жұмыс барысында жүргізілетін бағалау түрі білім алушылардың үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқу барысында білім алушы мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, білім алушы мен педагог арасындағы

кері байланысты қамтамасыз етеді және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік береді.

2-тарау. Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау жүргізудің тәртібі

3. Білім алушылардың оқу жетістігін бағалау формативтік және жиынтық бағалау нысандарында жүзеге асырылады.

4. Формативтік бағалау, оның ішінде үй жұмысын бағалау білім алушылардың оқу мақсаттарына қол жеткізуіне мониторинг жүргізу мен сабақта сараланған жұмысты одан әрі құру үшін жүргізіледі және педагогтің ұсыныстары арқылы жазбаша нысанда (дәптерлерде немесе күнделіктерде/электронды журналдарда) немесе ауызша жүзеге асырылады.

5. Формативтік бағалау кезінде мұғалім сабақта кері байланысты жүзеге асырады. Педагог білім алушылардың санын, кері байланысты беру нысанын және жиілігін дербес анықтайды.

6. Формативті бағалау нәтижелері қағаз түрінде басып шығаруды және сақтауды талап етпейді.

Формативті бағалау нәтижелерін ұсыну білім алушылардың орындалған жұмыстарында және/немесе электронды журналдарда балл түрінде жүзеге асырылады, педагог түсінік бере алады.

7. Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылауды тоқсан, бөлім (ортақ тақырып) аяқталғаннан кейін оқу материалдарының мазмұнын меңгеру деңгейін анықтау және қадағалау үшін жиынтық бағалау нысанында педагогтер жүргізеді.

1-сыныпта білім алушылардың оқу жетістіктері бағаланбайды.

8. 2-11 сынып оқушыларына формативті бағалау, бөлім/ортақ тақырып бойынша жиынтық бағалау (бұдан әрі – БЖБ) және тоқсан бойынша жиынтық бағалау (бұдан әрі ТЖБ) нәтижелері бойынша білім алушыларға тоқсандық оқу жетістіктерін бағалау кезінде ескерілетін балдар қойылады.

9. Сабақта БЖБ орындау үшін өткізу нысаны (бақылау, практикалық немесе шығармашылық жұмыс, жоба, эссе, диктант, мазмұндама, шығарма, тестілеу және басқалар) мен уақытын педагог дербес айқындайды.

БЖБ үшін максималды балл 1-4 сыныптарда кемінде 7 және 15 балдан артық емес, 5-11 (12) сыныптарда кемінде 7 және 20 балдан артық емес болуы керек.

10. БЖБ және ТЖБ қойылатын қорытынды балды қою кезінде қолмен жөнделген жер, сондай-ақ оқу тапсырмалары мен есептер шарттарын ресімдеуі есептелмейді, мінез-құлқы үшін балдар төмендетілмейді.

11. Аптасына 1 сағат оқу жүктемесі кезінде БЖБ қажет болған жағдайда бөлімдерді біріктіре отырып тоқсанына екі реттен артық жүргізілмейді, қорытынды баға жартыжылдыққа қойылады.

Әдістемелік ұсынымда қолданылған терминдер:

1) Дескриптор – тапсырмаларды орындау кезіндегі оқу іс-әрекетінің сипаттамасы;

- 2) Бағалау критерийі – білім алушының оқу жетістіктерін бағалауға негіз болатын талаптар;
- 3) Түрлі деңгейдегі тапсырмалар – білім алушының қабілетін есепке ала отырып, саралап оқытуды ұйымдастыру үшін қолданылатын күрделілігі түрлі деңгейдегі тапсырмалар;
- 4) Рефлексия – қайта ойлауға және өз әрекетінің нәтижелеріне талдау жасауға, өзін-өзі тануға бағытталған ойлау үдерісі;
- 5) Рубрика – бағалау критерийлеріне сәйкес білім алушылардың оқу жетістіктері деңгейлерін сипаттау тәсілі;
- 6) Оқу бағдарламасының ортақ тақырыбы – нақты пән бойынша оқу мақсаттарына жету үшін түрлі пәндер аясында білімі мен білігін біріктіретін құрал ретінде пайдаланылатын мазмұны бірыңғай ортақ компонент;
- 7) Балл қою кестесі – тоқсандық жиынтық бағалау тапсырмаларына балл қою бойынша бірыңғай норманы белгілеу үшін мұғалімдер қолданатын кесте;
- 8) Ойлау дағдыларының деңгейлері – ойлау дағдыларын анықтауды қалыптастыруға бағытталған оқу мақсаттарының иерархиялық өзара байланыстағы жүйесі;
- 9) Білім алушының оқу жетістігінің деңгейі – бағалау критерийлеріне сәйкес білім алушылардың оқу жетістігін дамыту деңгейі;
- 10) Қалыптастырушы бағалау – оқу үдерісін дер кезінде түзетуге мүмкіндік беретін, білім алушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етіп, үздіксіз жүргізілетін бағалаудың түрі;
- 11) Жиынтық бағалау – оқу бағдарламасындағы бөлімдер/ортақ тақырыптар бойынша белгілі бір оқу кезеңі (тоқсан/, оқу жылы) аяқталғанда өткізілетін бағалаудың түрі;
- 12) Оқу мақсаттары – оқу бағдарламасына сәйкес тиісті пән бойынша оқу курсы аралығында білу, түсіну және дағды жетістіктеріне қатысты күтілетін нәтижелерді қалыптастыратын тұжырым;
- 13) Оқытудың күтілетін нәтижелері – білім алушының оқу процесі аяқталған кезде нені біліп, түсініп, нені көрсете алатынын айқындайтын құзыреттіліктер жиынтығы.

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз		4
1	Кіріспе	6
2	«Дене шынықтыру» оқу пәні бойынша бағалау ерекшеліктері	7
3	«Дене шынықтыру» оқу пәні бойынша сынаққа қойылатын талаптар	9
4	Қорытынды	17
5	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	18
Қосымша		19

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
«ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ДЕНЕ ТӘРБИЕСІ ОРТАЛЫҒЫ» РМҚК

РГКП «НАЦИОНАЛЬНЫЙ НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ»
МИНИСТЕРСТВА ПРОСВЕЩЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**«ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ» ОҚУ ПӘНІ БОЙЫНША СЫНАҚ
ТАЛАПТАРЫ**

**ТРЕБОВАНИЯ К ВЫСТАВЛЕНИЮ ЗАЧЕТА ПО УЧЕБНОМУ
ПРЕДМЕТУ «ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА»**

**Астана
2023**

ПРЕДИСЛОВИЕ

Методические рекомендации составлены в помощь учителю физической культуры при планировании, организации и проведении оценивания по предмету «Физическая культура» для учащихся 2-11 классов общеобразовательных школ.

Методические рекомендации подготовлены на основе Учебных программа для 1-4 классов, 5-9 классов и 10-11 классов общего среднего образования в рамках обновления содержания среднего образования.

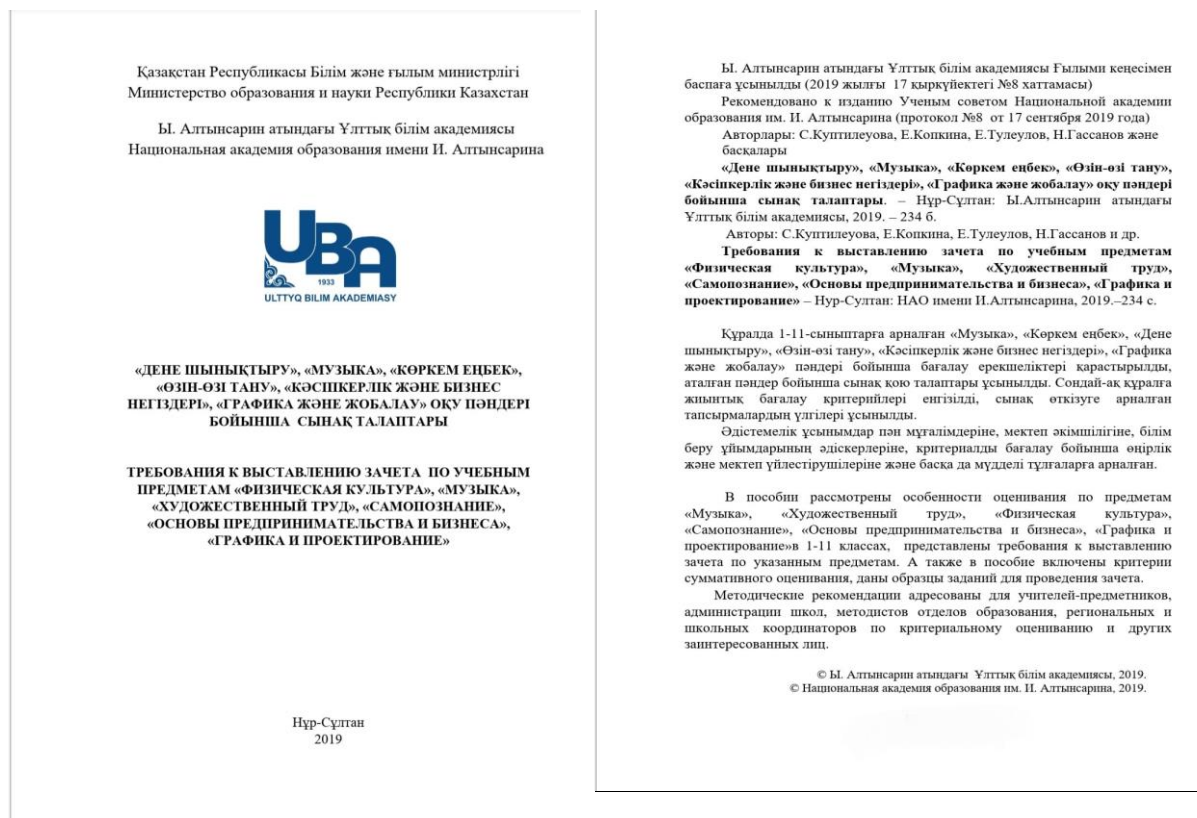
Заседание по договору №79 от 25 января 2019 года, организованное руководством Национальной академии образования имени И.Алтынсарина (далее – Академия) по разработке зачетных тестовых требований по учебным предметам «Физическая культура», «Музыка», «Художественный труд», «Самопознание», «Основы предпринимательства и бизнеса», «Графика и проектирование» обобщены концептуальные положения разработки требований к выставлению зачета, разработаны рекомендации. 27 августа 2019 года утверждены разработки требований к зачету по учебным предметам «Физическая культура», «Музыка», «Художественный труд», «Самопознание», «Основы предпринимательства и бизнеса», «Графика и проектирование» ученого совета Академии (17.09.2018 г.) и утверждена Министерством образования и науки Республики Казахстан. Требования рекомендованы департаменту дошкольного и среднего образования и загружены на сайте Академии (nao.kz).

Приложение 1 к приказу Министерства образования и науки Республики Казахстан от 18 марта 2008 года №125 «Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих образовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования» и приложения 1 к приказу Министра Просвещения Республики Казахстан от 13 апреля 2023 года №96, в пункте 16 СОР и СОЧ не проводятся по предметам: «Художественный труд», «Музыка», «Физическая культура», «Основы предпринимательства и бизнеса», «Графика и проектирование», «Начальная военная и технологическая подготовка», «Светскость и основы религиоведения» и «Цифровая грамотность» в начальной школе, по итогам четверти/полугодия и учебного года выставляется «зачет»/«незачет».

В связи, с этим Национальный научно-практический центр физической культуры (далее – ННПЦФК) на основе требований к выставлению зачета по учебным предметам «Физическая культура», «Музыка», «Художественный

труд», «Самопознание», «Основы предпринимательства и бизнеса», «Графика и проектирование», разработанных Академией по образовательной области «Физическая культура» представляет в новой редакции методическое рекомендации об особенностях требований оценки и зачета к учебному предмету «Физическая культура» «Требований к зачету, критериев оценки».

Сотрудниками «Центра среднего образования» Академии создана специальная рабочая группа по разработке методических рекомендаций, в составе которой С. Куптилеуова, Е. Копкина, Е. Тулеулов, Н.Гасанов и ими были разработаны требования к зачету по учебной дисциплине «Физическая культура».

ВВЕДЕНИЕ

Приложение 1 к приказу Министерства образования и науки Республики Казахстан от 18 марта 2008 года №125 «Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих образовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования» и приложения 1 к приказу Министра Просвещения РК от 13 апреля 2023 года №96, в соответствии с пунктом 16 в учебной программе «Физическая культура» при оценке учебных достижений обучающихся выставляется «зачет»/«незачет» по итогам четверти/полугодия и учебного года.

Содержание методического пособия по разработке требований к зачету по учебному предмету «Физическая культура» включает следующие разделы:

1. Особенности оценивания по предмету «Физическая культура» в 1-11 классах.

2. Требования к выставлению зачета по учебному предмету «Физическая культура».

Переработано с учетом утвержденного приказа Министра образования и науки Республики Казахстан от 3 августа 2022 года №348 государственные общеобязательные стандарты дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего, общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования (*далее – стандарт*) и повторно разработан с учетом типовых учебных планов начального, основного среднего, общего среднего образования в Республике Казахстан, утвержденных Приказом Министра Образования и науки Республики Казахстан от 8 ноября 2012 года № 500.

Основной целью переподготовки методического пособия является обеспечение выполнения требований к усвоению содержания образования, указанных в стандарте.

Методические рекомендации составлены в помощь учителю при планировании, организации и проведении зачета по предмету «Физическая культура» для обучающихся 1-11 классов начального, основного и среднего образования. Методические рекомендации подготовлены на основе учебных планов и учебных программ обновленного содержания образования.

Задания для зачетов позволяют учителю определить уровень достижения обучающимися целей обучения, запланированных на 1 и 2 полугодия. Для проведения зачета за полугодие в методических

рекомендациях предлагаются задания, которые помогают оценить уровень подготовки учащихся. Задания носят рекомендательный характер.

Предлагаемое методическое пособие позволяет учителю объективно оценивать уровень учебных достижений, обучающихся по учебному предмету «Физическая культура».

1 ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНИВАНИЯ ПО ПРЕДМЕТУ «ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА»

Согласно Типовым правилам проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся для организаций среднего, технического и профессионального, послесреднего образования, утвержденных приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 18 марта 2008 года № 125 Приложение 1 к приказу «Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих образовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования» и приложения 1 к приказу Министра Просвещения РК от 13 апреля 2023 года №96, в пункте 16 СОР и СОЧ не проводятся по предметам: «Художественный труд», «Музыка», «Физическая культура», «Основы предпринимательства и бизнеса», «Графика и проектирование», «Начальная военная и технологическая подготовка», «Светскость и основы религиоведения» и «Цифровая грамотность» в начальной школе, по итогам четверти/полугодия и учебного года выставляется «зачет» («незачет»).

Положение об оценивании обучающихся 1-11-х классов, по физической культуре разработано в соответствии со следующими нормативно правовыми документами:

1. Приказ №125 Министерства образования и науки РК «Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся» от 18.03.2008 г. (Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 21 апреля 2008 года № 5191) с изменением пункта 16 в новой редакции приказа Министра Просвещения РК от 13 апреля 2023 года №96, в пункте 16, с целью объективного, индивидуального оценивания каждого обучающегося на уроках физической культуры;

2. Закон «О физической культуре и спорта РК» от 03.07.2014г. №228-V ЗРК. 2014г.;

3. Постановление Правительства Республики Казахстан от 23 апреля 2020 года № 242. Об утверждении Комплексного плана по развитию физической культуры и массового спорта на 2020 - 2025 годы.

4. Указ Президента РК от 28.12.2006г. №230 «О государственной программе развития физической культуры и спорта в Республики Казахстан»;

5. Согласно Национальному проекту «Качественное образование «Образованная нация», утвержденному Постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021 года № 726, необходимо обеспечить воспитание и обучение личности на основе общечеловеческих ценностей;

6. «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348;

7. Типовые учебные планы начального, основного среднего, общего среднего образования РК, утвержденные Министром образования и науки РК №500 от 8 ноября 2012 г.;

8. «Об утверждении типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, курсам по выбору и факультативам для общеобразовательных организаций» (приказ МП РК от 16 апреля 2022 года № 399 (Типовые учебные программы по учебным предметам «Физическая культура» приложения 34,67,126);

9. «Об утверждении перечня национальных видов спорта». Приказ Министра культуры и спорта РК от 26 февраля 2021 года № 52; «Об утверждении методики подушевого нормативного финансирования государственного спортивного заказа». Приказ Министра культуры и спорта РК от 27 апреля 2021 года № 119;

10. «Об утверждении Правил определения рейтинга спортивных секций для детей и юношества». Приказ Министра культуры и спорта РК от 27 апреля 2021 года № 112;

11. Приказ №296 от 25 июля 2013 года о внесении изменений в приказ МОН РК от 8 ноября 2012 года №500 «Об утверждении типовых учебных планов начального, основного среднего, общего среднего образования РК».

В связи с загруженностью спортивного зала образовательного учреждения, учащиеся, отнесенные к специальной медицинской группе,

занимаются вместе с основной группой, но на основе индивидуального (дифференцированного) подхода.

1. Уроки физической культуры посещают все обучающиеся, имея с собой спортивную форму в соответствии с погодными условиями, видом спортивного занятия или урока, согласно требованиям техники безопасности и охраны труда. От физических нагрузок освобождаются учащиеся, предоставившие справку врачебно-контрольной комиссии на начало каждого учебного года.

2. Все обучающиеся, освобождённые от физических нагрузок, находятся в помещении спортивного зала или на спортивной площадке под присмотром учителя физической культуры.

3. Учащиеся, временно освобождённые от физической нагрузки, от предмета «Физическая культура» не освобождаются. На уроке они изучают теоретические вопросы, проявляют себя в судействе, оценивают технику движения занимающихся и т.п., получают соответствующие оценки и домашнее задание.

4. При пропуске уроков физической культуры учащийся обязан подтвердить причину отсутствия заверенной медицинской справкой или иным официальным документом, который передаётся классному руководителю.

5. Учитель физической культуры определяет вид, степень и уровень физических или иных занятий с данными учащимися на предстоящий урок:

- теоретическое изучение материала;
- интеллектуальные игры;
- посильная помощь в судействе или организации урока.

Обучающиеся, рекомендованные к занятиям лечебной физкультурой, которые посещают специализированные кабинеты ЛФК во внеурочное время под присмотром врачей, по окончании прохождения курса ЛФК должны предоставить справку учителю физической культуры для получения оценки.

2 ТРЕБОВАНИЯ К ВЫСТАВЛЕНИЮ ЗАЧЕТА ПО УЧЕБНОМУ ПРЕДМЕТУ «ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА»

1. Для обучающихся, освобожденных от практических занятий по физической культуре на период не более 50% одной четверти, учитель физической культуры определяет на урок теоретическое задание, которое соответствует запланированному в рабочей программе учебному материалу.

2. При оценивании знаний по предмету «Физическая культура» учитываются следующие показатели: глубина, полнота,

аргументированность, умение использовать их применительно к конкретным случаям и занятиям физическими упражнениями.

С целью проверки знаний используются методы: опрос, тестирование.

При переводе на оценки за основу принимаются выполнение следующих требований:

Оценка «5» - За ответ, в котором учащийся демонстрирует глубокое понимание сущности материала; логично его излагает, используя в деятельности.

Оценка «4» - За тот же ответ, если в нем содержатся небольшие неточности и незначительные ошибки.

Оценка «3» - За ответ, в котором отсутствует логическая последовательность, имеются пробелы в знании материала, нет должной аргументации и умения использовать знания на практике.

Оценка «2» - За незнание материала программы, отказ от выполнения задания учителя.

3. Учитель физической культуры может оценить положительно (оценкой 4 или 5) помощь обучающегося в проведении судейства, соревнований и тд.

4. Для обучающихся 2-4-х классов, освобождённых от практических занятий по физической культуре, учитель физической культуры определяет на урок теоретическое задание, которое соответствует запланированному в рабочей программе учебному материалу.

5. Обучающиеся, освобождённые от практических занятий по физической культуре на период более 50% четверти (в том числе на полугодие или учебный год) готовят по физической культуре письменные сообщения (5-8 классы, 10-е классы), рефераты (9,11-е классы).

Прежде чем говорить о контроле и оценке успеваемости по физической культуре нужно четко определить, в чем разница между оценкой и отметкой. Отметка – это количественное (цифровое) выражение оценки. «Пятерки», «четверки», «тройки» – это все отметки. Оценка же может быть самой различной.

Словесная оценка. Это самая распространенная оценка. Вы похвалили ученика за хорошее выполнение упражнения, помощь учителю. Вы пожурили рассеянного ученика за невнимательность. Вы не поставили за это никакой отметки, но вы его оценили. Постоянно используются на уроках и словесные оценочные выражения: «Как считаешь, ты справился с заданием?» И если наше определение совпадает с мнением ученика, что он справился с заданием, то какой восторг можно увидеть в его глазах. А когда ученик

начинает справляться с ранее очень трудными для него физическими упражнениями, то подбадриваем его: «Вот видишь, успех есть! Ты молодец, достиг хороших результатов! Главное – никогда ничего не бойся!»

Знак внимания. Да, это тоже вид оценки. Вы жестом похвалили игрока за хорошо выполненное действие, улыбнулись, погрозили пальцем. Этим вы тоже не оставили без внимания деятельность ученика.

Анализ. В короткой беседе с учеником вы подчеркиваете его успехи по сравнению с прошлым годом, месяцем, уроком, в то же время указываете на то, над чем еще нужно поработать, чтобы быть еще лучше.

Ну и, наконец, отметка. Это то количество баллов, которое получил ученик за свое упражнение, работу на уроке. То, что его обрадует или огорчит, заставит задуматься или, наоборот, оттолкнет от всяких мыслей. Как видите, это тоже всего лишь вид оценивания, но какой сильный!

Оценка должна быть комплексной.

В отличие от других общеобразовательных предметов особенностями оценки успеваемости по физической культуре являются:

- необходимость более полного и глубокого учёта не только психических качеств, свойств и состояний, но и особенностей телосложения, физического развития, физических способностей и состояния здоровья учащихся;
- более широкий диапазон критериев, где учитываются не только знания, но и конкретные двигательные умения и навыки, способы осуществления физкультурно-оздоровительной деятельности, способности использовать знания и физические упражнения, изученные в школе, в нестандартных условиях;
- наличие объективных количественных слагаемых оценки, которые позволяют более объективно и точно вести контроль за ходом индивидуального физического развития и подготовленности.

Таким образом, оценка знаний учащихся по физкультуре характеризуется комплексностью, и оценивание только по отдельным составляющим нецелесообразно.

Оцениваются физическая подготовленность, практические умения и навыки, теоретические знания, навыки организации физкультурно-оздоровительной деятельности, динамика (прирост) оцениваемых параметров по сравнению с исходными или предшествующими промежуточными значениями (учитывается базовый уровень здоровья, физической подготовленности), сформированность обще учебных умений и навыков.

Критерии оценивания учащихся на уроках физической культуры:

На «2» (неудовлетворительно) в зависимости от следующих условий:

- Учащиеся не имеют спортивную форму, соответствующую погодным условиям и видам спортивных занятий или урока, не выполняет требования техники безопасности;
- Учащийся, не имеющий выраженных отклонений в состоянии здоровья, при этом не имеющий стойкой мотивации к занятиям физическими упражнениями, нет положительных изменений в физических возможностях обучающегося, которые должны быть замечены учителем;
- Учащийся не продемонстрировал существенных сдвигов в формировании навыков, умений в развитии морально-волевых или физических качеств;
- Учащийся не выполняет теоретические или иные задания учителя, не овладел доступными ему навыками самостоятельных занятий, необходимыми теоретическими и практическими знаниями в области физической культуры.

На «3» (удовлетворительно) в зависимости от следующих условий:

- Учащийся выполняет все требования по технике безопасности и правила поведения в спортивном зале и на стадионе, соблюдает гигиенические требования;
- Учащийся, имеющий выраженные отклонения в состоянии здоровья, при этом старателен, мотивирован к занятиям физическими упражнениями, есть незначительные, но положительные изменения в физических возможностях, которые могут быть замечены учителем;
- Учащийся продемонстрировал несущественные сдвиги в формировании навыков, умений в развитии физических и морально-волевых качеств в течение четверти, полугодия;
- Учащийся частично выполняет все теоретические задания учителя, овладел доступными ему навыками самостоятельных занятий, необходимыми теоретическими и практическими в области физической культуры.

На «4» (хорошо) в зависимости от следующих условий:

- Учащийся имеет спортивную форму, выполняет требования техники безопасности, соблюдает гигиенические требования и охрану труда при выполнении физических упражнений;
- Учащийся, имеющий выраженные отклонения в состоянии здоровья, при этом мотивирован к занятиям физическими упражнениями. Есть положительные изменения в физических возможностях, которые замечены учителем;

– Учащийся постоянно демонстрирует существенные сдвиги в формировании качеств, умений и в развитии физических и морально-волевых качеств в течение четверти, полугодия, года, успешно сдаёт или подтверждает 80% всех требуемых на уроках нормативов по физической культуре для своего возраста;

– Учащийся выполняет все теоретические и другие задания учителя, овладел доступными ему навыками самостоятельных занятий, оказания посильной помощи в судействе или организации урока, а также необходимыми теоретическими и практическими знаниями в области физической культуры.

На «5» (отлично) в зависимости от следующих условий:

– Учащийся имеет спортивную форму, выполняет все требования по технике безопасности, соблюдает гигиенические требования и охрану труда при выполнении физических упражнений;

– Учащийся, имеющий выраженные отклонения в состоянии здоровья, при этом стойко мотивирован к занятиям физическими упражнениями. Есть существенные положительные изменения в физических возможностях обучающихся, которые замечены учителем;

– Учащийся постоянно на уроках демонстрирует существенные сдвиги в формировании навыков, умений и в развитии физических или морально-волевых качеств в течение четверти, полугодия;

– Учащийся успешно сдаёт или подтверждает все требуемые на уроках нормативы по физической культуре, для своего возраста;

– Учащийся выполняет все теоретические или иные задания учителя, овладел доступными ему навыками самостоятельных занятий, оказания посильной помощи в судействе школьных соревнований или организации классных спортивных мероприятий, а также необходимыми навыками и теоретическими и практическими знаниями в области физической культуры.

Индивидуальные особенности

Оценивая успехи по физической культуре, учитель должен принимать во внимание индивидуальные особенности учащихся, значимость которых в физическом воспитании особенно велика.

Индивидуальные особенности, которые необходимо учитывать, можно разделить на две большие группы: телесные и психические.

Телесные — это особенности физического развития (длина и масса тела), тип телосложения (астеноидный, дигестивный, торакальный и мышечный).

Наиболее внимательного и деликатного отношения к себе при выставлении оценок требуют дети дигестивного (с избыточной массой) и

астеноидного (слабого) типа телосложения. В ряде случаев следует обращать внимание на особенности строения тела, костно-мышечного аппарата, также влияющих на овладение отдельными разделами программы или на выполнение нормативов.

При оценке успеваемости учащихся не меньшее значение имеет также учёт психических особенностей личности. Детям с заторможенным восприятием и мышлением необходимо больше времени для осмысления заданий учителя, подготовки к ответу, выполнения упражнения. Учащимся с плохой двигательной памятью труднее воспроизвести требуемые образцы или отдельные детали осваиваемых движений. Эмоциональным, легковозбудимым учащимся следует создать спокойную, доброжелательную обстановку, в которой они могли бы продемонстрировать свои достижения. Нерешительным, с недостаточно развитыми волевыми качествами учащимся необходимо дать время для адаптации к условиям повышенной трудности заданий, оказать им более надёжную страховку и помощь и т. д.

При учёте индивидуальных особенностей учителю необходимо быть максимально тактичным, внимательным, не унижать достоинство учащегося, использовать оценку таким образом, чтобы она способствовала повышению и дальнейшему развитию интереса учащихся к физической культуре.

Динамика изменения результатов

Ни у кого не вызывает сомнения, что лучшая система оценивания учебных достижений по физической культуре – учёт динамики индивидуальных показателей. Даже если ребенок изначально имел невысокий уровень физической подготовки, но существенно прибавил в своем развитии, он, достоин высокой оценки. Это будет служить дополнительным стимулом для дальнейшего развития и роста ученика, а главное, укрепит его желание заниматься физическими упражнениями.

Учителя используют такие действенные приемы самовоспитания как «задание самому себе» или самообязательства. Например, принимая тест по подтягиванию детям, особенно мальчикам, которые не подтягиваются ни одного раза, даю задание: «с помощью специальных упражнений ты должен к концу четверти научиться подтягиваться хотя бы один раз, тогда получишь за этот тест 4».

Ещё несколько примеров, как ставится большое количество «5»: все игроки команды победительницы получают «5», независимо от вклада в окончательный результат. Возьмите команду профессионалов. Вся команда работает на игрока, который обладает талантом голевого чутья, данный игрок забивает гол, но не говорят, что выиграл отдельный игрок, а признают, что выиграла вся команда. Так и в ситуации с миникомандами на игровой

площадке урока физической культуры. Главное при этом не убивать желание двигаться всем ребятам с разной подготовленностью.

Тяжело учащимся даются циклические виды, где должно проявиться физическое качество выносливость. Можно ставить «5» всем, кто сумел преодолеть заданную дистанцию, при этом, кто преодолел её в числе первых (их можно определить любое количество из числа участвующих) ставлю ещё одну бонусную «5». Таким образом, поощряется желание детей (у кого от природы, у кого от возможности) быть лучшим.

Методы оценки техники владения двигательными действиями

Основными методами оценки здесь являются следующие методы: наблюдения, вызова, упражнений и комбинированный.

Метод открытого наблюдения заключается в том, что учащиеся знают, кого и что будет оценивать учитель, а скрытого – в том, что им известно лишь, что учитель наблюдает за определенными видами двигательных действий.

Метод вызова заключается в том, что учитель выявляет отдельных учащихся, у которых очень хорошо получаются конкретные упражнения, и просит их продемонстрировать классу образец выполнения двигательных действий.

Метод упражнений предназначен для проверки уровня владения отдельными умениями и навыками и качества выполнения домашних заданий.

Суть *комбинированного метода* состоит в том, что учитель одновременно с проверкой знаний оценивает технику соответствующих двигательных действий.

Данные методы можно применять индивидуально и фронтально для оценивания работы большой группы учащихся или класса в целом.

Оценивание учащихся специальной медицинской группы.

2) выполнение теоретических заданий на уроках (правила игры, техника безопасности, и т. д);

3) подготовка и проведение разминки;

4) подготовка реферата;

5) Одной из наиболее популярных форм контроля в образовании в настоящее время является тестирование, основа которого – тест – представляет собой стандартное задание, соответствующее требованиям однозначности, краткости и простоты. Его выполнение позволяет оценить уровень знаний каждого учащегося и определить степень усвоения теоретического материала.

В настоящее время очень часто возникает необходимость оценивания знаний, освобожденных от занятий физической культурой учащихся, поэтому возможность применения тестовой технологии является наиболее грамотной и рациональной.

Тестирование учащихся можно организованно провести на уроке физической культуры, заранее подготовив бланки для ответов. Особенно такая форма проведения урока актуальна при подготовке учащихся к итоговой аттестации, т.к. в экзаменационном материале по физической культуре за курс 9 класса содержится достаточно большой теоретический материал.

Критерии оценивания подготовленности учащихся по физической культуре

Критерии оценивания по физической культуре являются *качественными и количественными*.

Качественные критерии успеваемости характеризуют степень овладения программным материалом: знаниями, двигательными умениями и навыками, способами физкультурно-оздоровительной деятельности, включенными в обязательный минимум содержания образования и в школьный образовательный стандарт.

Количественные критерии успеваемости определяют сдвиги в физической подготовленности, складывающиеся из показателей развития основных физических способностей: силовых, скоростных, координационных, выносливости, гибкости и их сочетаний, что отражает направленность и уровни реализуемых образовательных программ.

Осуществляя оценивание подготовленности по физической культуре, учителя реализуют не только собственно оценочную, но и стимулирующую и воспитывающую функции, учитывая темп (динамику изменения развития физических качеств за определенный период времени, а не в данный момент) и индивидуальные особенности учащихся (типы телосложения, психические и физиологические особенности). При этом учителю необходимо быть максимально тактичным, внимательным, не унижать человеческое достоинство обучающегося, заботясь о повышении и дальнейшем развитии интереса к физической культуре.

Итоговая отметка выставляется учащимся за овладение темы, раздела, за четверть (в старших классах - за полугодие), за учебный год. Она включает в себя текущие отметки, полученные учащимися за овладение всеми составляющими успеваемости: знаниями, двигательными умениями и навыками, а также отражает сдвиги в развитии физических способностей, умений осуществлять физкультурно-оздоровительную деятельность (При

оценке физической подготовленности приоритетным показателем является темп прироста результатов. Задание учителя по улучшению показателей физической подготовленности (темп прироста) должны представлять определенную трудность для каждого учащегося, но быть реально выполнимыми. Достижение этих сдвигов при условии систематических занятий дает основание учителю для выставления высокой оценки.)

Общая оценка успеваемости складывается по видам программы: по гимнастике, баскетболу, волейболу, легкой атлетике - путем сложения конечных оценок, полученных учеником по всем видам движений, и оценок за выполнение контрольных упражнений.

Оценка успеваемости за учебный год производится на основании оценок за учебные четверти с учетом общих оценок по отдельным разделам программы. При этом преимущественное значение имеют оценки за умения и навыки осуществлять собственно двигательную, физкультурно - оздоровительную деятельность.

В процессе работы с учениками с целью сформировать их потребности в личном физическом совершенствовании, можно использовать методику *индивидуальной оценки* умений и навыков, которая является одним из критериев выставления цифровой отметки.

Поскольку при занятиях физической культурой *оценивание* основ знаний, освоенных учащимися, несколько проще, чем по другим предметам («знает – не знает»), также, как и оценивание умения осуществлять физкультурно - оздоровительную деятельность («умеет – не умеет»), то, исходя из опыта, что основными критериями при оценивании, которые более весомы по сравнению с двумя другими, являются многочисленные двигательные умения и навыки, изучаемые в процессе уроков.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Преподавание, обучение и оценивание взаимосвязаны и обеспечивают единый подход к организации учебного процесса. Одной из форм контроля знаний и аттестации учащихся в школе является зачетная система. От других форм контроля зачетная система отличается по характеру проведения, по системе оценивания. Зачет – это специальный этап контроля, целью которого является проверка достижения обучающимися уровня обязательной подготовки.

Известно, что положительные изменения, происходящие в системе образования, охватывают и систему оценивания. Оценивание обучающихся позволяет подняться на следующий высокий уровень образования. Задания формативного и суммативного оценивания составляются педагогами самостоятельно с соблюдением принципов академической честности.

Оценка учебных достижений, обучающихся позволяет устранить негативные моменты в обучении, дает возможность повышению индивидуализации учебного процесса, учебной мотивации и самостоятельности обучающихся.

Разработанные требования к проведению зачета способствуют укреплению взаимосвязи между обучаемым и учителем, осуществлению качественной обратной связи, повышению качества обучения.

Список использованной литературы

1. Приказ №125 Министерства образования и науки РК «Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся» от 18.03.2008 г. (Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 21 апреля 2008 года № 5191) с изменением пункта 16 в новой редакции приказа Министра Просвещения РК от 13 апреля 2023 года №96;

2. Закон «О физической культуре и спорта РК» от 03.07.2014г. №228-V ЗРК. 2014г.;

3. Указ Президента РК от 28.12.2006г. №230 «О государственной программе развития физической культуры и спорта в Республики Казахстан»;

4. Согласно Национальному проекту «Качественное образование «Образованная нация», утвержденному Постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021 года № 726, необходимо обеспечить воспитание и обучение личности на основе общечеловеческих ценностей;

5. «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348;

6. Типовые учебные планы начального, основного среднего, общего среднего образования РК, утвержденные Министром образования и науки РК №500 от 8 ноября 2012 г.;

7. «Об утверждении типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, курсам по выбору и факультативам для общеобразовательных организаций» (приказ МП РК от 16 апреля 2022 года № 399 (Типовые учебные программы по учебным предметам «Физическая культура» приложения 34,67,126);

8. «Об утверждении перечня национальных видов спорта». Приказ Министра культуры и спорта РК от 26 февраля 2021 года № 52; «Об утверждении методики подушевого нормативного финансирования государственного спортивного заказа». Приказ Министра культуры и спорта РК от 27 апреля 2021 года № 119;

9. «Об утверждении Правил определения рейтинга спортивных секций для детей и юношества». Приказ Министра культуры и спорта РК от 27 апреля 2021 года № 112;

10. Приказ №296 от 25 июля 2013 года о внесении изменений в приказ МОН РК от 8 ноября 2012 года №500 «Об утверждении типовых учебных планов начального, основного среднего, общего среднего образования РК».

ПРИЛОЖЕНИЕ

Результаты итоговой аттестации обучающихся обсуждаются на педсовете по итогам работы за учебный год при участии всех членов Комиссии при школе в августе текущего года.

Педсовет принимает меры по улучшению качества учебно-воспитательной работы.

Приложение 1
к Типовым правилам
проведения текущего контроля
успеваемости, промежуточной
аттестации обучающихся
в организациях образования,
реализующих
общеобразовательные
учебные программы
начального,
основного среднего, общего
среднего образования

Шкала перевода баллов в оценки

Процентное содержание баллов во 2-11 (12) классах (%)	Оценка
0 – 39	неудовлетворительно – "2"
40 – 64	удовлетворительно – "3"
65 – 84	хорошо – "4"
85 – 100	отлично – "5"

Глава 1. Общие положения

1. Настоящие Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования (далее – Правила) разработаны в соответствии с подпунктом 19) статьи 5 Закона Республики Казахстан "Об образовании" и определяют порядок проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих

общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования.

2. В настоящих Правилах используются следующие определения:

1) оценивание – процесс соотнесения реально достигнутых обучающимися результатов обучения с ожидаемыми результатами обучения на основе выработанных критериев;

2) критерии оценивания – признаки, на основании которых производится оценка учебных достижений, обучающихся;

3) текущий контроль успеваемости обучающихся – это систематическая проверка знаний обучающихся, проводимая педагогом на текущих занятиях в соответствии с общеобразовательной учебной программой;

4) промежуточная аттестация обучающихся – процедура, проводимая с целью оценки качества освоения обучающимися содержания части или всего объема одной учебной дисциплины после завершения ее изучения;

5) итоговая аттестация обучающихся – процедура, проводимая с целью определения степени освоения обучающимися объема учебных дисциплин, предусмотренных государственным общеобязательным стандартом соответствующего уровня образования, утвержденным приказом Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348 (зарегистрирован в Реестре государственной регистрации нормативных правовых актов под № 29031) (далее – ГОСО);

6) суммативное оценивание – вид оценивания, которое проводится по завершении определенного учебного периода (четверть, учебный год), а также изучения разделов (сквозных тем) в соответствии с учебной программой;

7) модерация – процесс обсуждения работ, обучающихся по суммативному оцениванию за четверть с целью стандартизации выставления баллов для обеспечения объективности и прозрачности оценивания;

8) ожидаемые результаты обучения – совокупность компетенций, выражающих, что именно обучающийся будет знать, понимать, демонстрировать по завершении процесса обучения;

9) формативное оценивание – вид оценивания, которое проводится в ходе повседневной работы в классе, является текущим показателем успеваемости обучающихся, обеспечивает оперативную взаимосвязь между обучающимся и учителем в ходе обучения, обратную связь между обучающимся и педагогом и позволяет совершенствовать образовательный процесс.

Глава 2. Порядок проведения текущего контроля успеваемости обучающихся

3. Оценка учебных достижений, обучающихся осуществляется в форме формативного и суммативного оценивания.

4. Формативное оценивание, в том числе домашней работы, проводится для мониторинга достижений обучающимися целей обучения и дальнейшего

выстраивания дифференцированной работы на уроке и осуществляется через рекомендации педагога в письменной форме (в тетрадях или дневниках) или устно.

5. При формативном оценивании на уроке педагог осуществляет обратную связь. Педагог самостоятельно определяет количество обучающихся, форму и частоту предоставления обратной связи.

6. Результаты формативного оценивания не требуют распечатывания и хранения в бумажном формате.

Предоставление результатов формативного оценивания осуществляется в выполненных работах обучающихся и/или в электронных журналах в виде баллов, педагог может вносить комментарии.

7. Текущий контроль успеваемости обучающихся проводится педагогами в форме суммативного оценивания для определения и фиксирования уровня усвоения содержания учебного материала по завершении изучения разделов (сквозных тем), четверти.

В 1-ом классе учебные достижения обучающихся не оцениваются.

8. По результатам формативного оценивания, суммативного оценивания за раздел/сквозную тему (далее – СОР) и суммативного оценивания за четверть (далее – СОЧ) обучающимся 2-11 классов выставляются баллы, которые учитываются при оценивании учебных достижений за четверть.

9. Форма (контрольная, практическая или творческая работа, проект, эссе, диктант, изложение, сочинение, тестирование) и время проведения на уроке для выполнения СОР определяются педагогом самостоятельно.

Максимальный балл за СОР составляет не менее 7 и не более 15 баллов в 1-4 классах, не менее 7 и не более 20 баллов в 5-11(12) классах.

10. При выставлении итогового балла за СОР и СОЧ не учитываются пометки и оформление условий учебных заданий и задач, за поведение баллы не снижаются.

11. При учебной нагрузке 1 час в неделю СОР проводится не более двух раз в четверти с объединением разделов, итоговая оценка выставляется за полугодие.

В данном сборнике используются следующие термины:

- 1) **дескриптор** – характеристика, описывающая действия при выполнении заданий;
- 2) **критерий оценивания** – признак, на основании которого проводится оценка учебных достижений учащихся;
- 3) **разноуровневые задания** – задания разного уровня сложности, которые используются для организации дифференцированного обучения с учетом способностей учащихся;

- 4) **рефлексия** – мыслительный процесс, направленный на самопознание, переосмысление и анализ собственных результатов деятельности;
- 5) **рубрика** – способ описания уровней учебных достижений учащихся в соответствии с критериями оценивания;
- 6) **сквозная тема учебной программы** – единый сквозной компонент содержания, использующийся как инструмент интеграции знаний и умений из разных предметных областей для достижения цели обучения конкретного учебного предмета;
- 7) **схема выставления баллов** – схема, используемая учителями для установления единых норм по выставлению баллов к заданиям оценивания за четверть;
- 8) **уровни мыслительных навыков** – иерархическая система целей обучения, каждый уровень которой направлен на формирование определенных навыков мышления;
- 9) **уровень учебных достижений учащихся** – степень развития учебных достижений учащихся в соответствии с критериями оценивания;
- 10) **формативное оценивание** – вид оценивания, который проводится в течение учебного процесса, обеспечивает обратную связь между учителем и учащимся и позволяет своевременно корректировать обучение;
- 11) **суммативное оценивание** – вид оценивания, который проводится по завершении изучения разделов/сквозных тем учебных программ, определенного учебного периода (четверть, уровень образования);
- 12) **цели обучения** – утверждения, формулирующие ожидаемые результаты по достижению знаний, понимания и навыков в течение курса обучения по предмету в соответствии с учебной программой.
- 13) **Ожидаемые результаты обучения** – совокупность компетенций, выражающих, что именно обучающийся будет знать, понимать, демонстрировать по завершении процесса обучения.
- 14) **Критерий оценивания** – признак, на основании которого производится оценка учебных достижений обучающихся.

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие	25
Введение	27
Особенности оценивания по предмету «Физическая культура» в 1-11 классах	28
Требования к выставлению зачета по учебному предмету «Физическая культура»	30
Заключение	39
Список использованной литературы	40
Приложение	41